

Musiqa madaniyati darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanishda notalashtirish va kompyuter dasturidan foydalanish

Sitora Bahriddin qizi Sunnatova
Navoiy davlat universiteti

Annotatsiya: Musiqiy ta'lim - musiqiy bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish jarayoni va natijasi bo'lib, u musiqiy hodisalarni tahliliy, nazariy yoki amaliy ijrochilik jihatlarida tegishli darajada o'zlashtirganligini ko'rsatadi. Musiqa madaniyati ma'lum bir guruh yoki jamiyat ichidagi musiqa bilan bog'liq bo'lgan jamoaviy amaliyotlar, e'tiqodlar, qadriyatlar va urf-odatlarini anglatadi. Musiqa o'qituvchisi ham o'quvchilarning musiqiy madaniyatini shakllantirishga mas'uldir. Bu musiqa turli uslublari, musiqa tarixi va uning buyuk bastakorlari bilan tanishishni o'z ichiga oladi. O'qituvchi o'quvchilarni ijodkorlikka undashga, ularning musiqiy didini rivojlantirishga harakat qiladi. Musiqa o'qituvchisi konsertlar, musiqa festivallari va tanlovlar kabi tashqi tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish bilan shug'ullanishi mumkin.

Kalit so'zlar: musiqa madaniyati, musiqiy tovush, ijod, uslublar, usullar, musiqa o'qituvchisi, musiqiy did, musiqiy tovush, folklor, pedagogik texnologiyalar

Pedagogical technologies in music culture lessons notation in use and use of computer software

Sitora Bahriddin kizi Sunnatova
Navoi State University

Abstract: Musical education is the process and result of the acquisition of musical knowledge, skills and abilities, which demonstrate the appropriate level of mastery of musical phenomena in analytical, theoretical or practical performance aspects. Music culture refers to the collective practices, beliefs, values, and customs associated with music within a particular group or society. A music teacher is also responsible for forming the musical culture of students. This includes learning about different styles of music, the history of music and its great composers. The teacher tries to encourage students to be creative and develop their musical taste. A music teacher may be involved in organizing and conducting external events such as concerts, music festivals and competitions.

Keywords: music culture, musical sound, creativity, styles, methods, music teacher, musical taste, musical sound, folklore, pedagogical technologies

Mintaqaning musiqa madaniyati musiqiy tovush ijodining barcha mavjud shakllarini, jumladan, kundalik musiqa, an'anaviy va shahar folklorini, shuningdek, professional bastakorlik doirasida yaratilgan musiqualarni birlashtiruvchi yaxlitlik fan hisoblanadi. musiqa darsi ritm hissi, eshitish, artikulyatsiya, ovoz va jonli jo'rdagi qo'shiq aytish qobiliyatini rivojlantiradi. Eshitishni, tinglashni va tinglashni o'rganing. Musiqa, raqs, qo'shiq, musiqa asbobini qisman chalishga o'rganishadi.

Musiqiy ta'lim - musiqiy bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish jarayoni va natijasi bo'lib, u musiqiy hodisalarni tahliliy, nazariy yoki amaliy ijrochilik jihatlarida tegishli darajada o'zlashtirganligini ko'rsatadi. Musiqa madaniyati ma'lum bir guruh yoki jamiyat ichidagi musiqa bilan bog'liq bo'lgan jamoaviy amaliyotlar, e'tiqodlar, qadriyatlar va urf-odatlarini anglatadi.

Musiqiy madaniyat insonni shakllantiradi, uning ichki dunyosini boyitadi. Musiqada insoniy qadriyatlar muhim ahamiyatga ega. Ular o'tmishda qolmaydi va davrlar almashishi bilan yo'q bo'lib ketmaydi, balki avlodlardan avlodga o'tib, yangicha mazmun va mazmun bilan boyib boradi. Nota bilan bir qatorda, talabalar tempni nazorat qilish, vaqt belgisini aniqlash va garmoniya nazariyasi kabi ritmik usullarni, shu jumladan akkordlar va asosiy notalarni o'rganadilar. Asosiy nazariyadan tashqari, yaxshi o'qituvchi musiqaga urg'u beradi yoki musiqani qanday qilib chiroyli qilish kerakligi haqida bosh qotiradi.

Musiqa o'qituvchisining asosiy vazifalaridan biri ta'lim jarayonini tashkil etishdir. Bunga o'quv dasturlarini ishlab chiqish, o'quv materiallari va usullarini tanlash, darsni rejalashtirish kiradi. Musiqa o'qituvchisi o'quv materialini turli tayyorgarlik darajasidagi o'quvchilarga tushunarli va tushunarli qilib tuza bilishi kerak. Musiqa o'qituvchisining asosiy vazifasi dars va mashg'ulotlarni o'tkazishdir. Dars davomida o'qituvchi o'quvchilarni cholg'u asboblarida chalishni, qo'shiq aytishni o'rgatadi, shuningdek, musiqa nazariyasi bilan tanishtiradi. Ushbu mas'uliyatning muhim qismi talabalarning muvaffaqiyatini baholash va hisobot berishdir.

Musiqa o'qituvchisi ham o'quvchilarning musiqiy madaniyatini shakllantirishga mas'uldir. Bu musiqa turli uslublari, musiqa tarixi va uning buyuk bastakorlari bilan tanishishni o'z ichiga oladi. O'qituvchi o'quvchilarni ijodkorlikka undashga, ularning musiqiy didini rivojlantirishga harakat qiladi. Musiqa o'qituvchisi kontsertlar, musiqa festivallari va tanlovlar kabi tashqi tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish bilan shug'ullanishi mumkin. Bu talabalarga o'z qobiliyatlarini tashqi dunyoga ko'rsatishga va ishlash tajribasiga ega bo'lishga yordam beradi.

Uning majburiyatlari quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

Har bir talaba uchun ularning tayyorgarlik darajasi va o'quv maqsadlarini hisobga olgan holda individual ta'lim rejalarini tayyorlash;

Pianino darslarini o'tkazish, shu jumladan asbobni o'rgatish, musiqa texnikasini rivojlantirish va musiqa o'qish;

Talabalarning darslardagi yutuqlarini baholash va ota-onalar uchun hisobotlar tayyorlash;

Talabalar o'z yutuqlarini namoyish etadigan har yili maktab kontsertlarini tashkil etish;

Pedagogik yig'ilishlarda ishtirok etish va kasbiy kompetentsiyani oshirish bo'yicha treninglar.

Musiqa o'qituvchisining vazifalarini muvaffaqiyatli bajarish uchun siz ma'lum talablarga javob berishingiz kerak:

Musiqa sohasida oliy ma'lumot (masalan, pedagogika institutining musiqa fakulteti yoki konservatoriyani tomomlagan bo'lishi);

Musiqa nazariyasi va amaliyotini chuqur bilish;

Pedagogik mahorat va bolalar va o'smirlar bilan ishlash qobiliyati;

Tolerantlik, sabr-toqat va talabalarni rag'batlantirish qobiliyati.;

Mas'uliyat va tashkilotchilik;

Doimiy o'rganish va rivojlanish istagi bo'lishi kerak.

Musiqa o'qituvchilari o'quvchilarni o'qitish va tarbiyalash bilan bog'liq ko'plab funksiyalarni bajaradilar. Ular nafaqat o'qituvchi, balki o'z shogirdlari uchun murabbiy va ilhomlantiruvchi hamdir. Ularning xususiyatlariga quyidagilar kiradi:

Musiqa o'rgatish va o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish.

Musiqiy did va madaniyatni shakllantirishga yordam berish.

Talabalarni musiqa sohasida muvaffaqiyatga erishish uchun qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish.

O'quv jarayonini tashkil etish va talabalarning muvaffaqiyatini nazorat qilish.

Maktabdan tashqari musiqiy tadbirlar va kontsertlarda ishtirok etishi shart.

Musiqa o'qituvchisi o'quv jarayonini tashkil etish va o'quvchilarni tarbiyalash bilan bog'liq ko'plab funktsional vazifalarni bajarishi kerak. Bu mas'uliyatlarga quyidagilar kiradi:

O'quv mashg'ulotlarini rejalashtirish va o'qitish usullarini tanlash.

Dars uchun o'quv materiallari va musiqiy kompozitsiyalarni tayyorlash.

Talabalarning individual ehtiyojlari va temperamentlari bilan ishlash.

Talabalar faoliyatini baholash va hisobot berish.

Pedagogik va musiqiy tadbirlarda ishtirok etish.

Texnologiya - bu har qanday biznes, mahorat yoki san'atda qo'llaniladigan texnikalar to'plami.

Yigirma birinchi asr axborot texnologiyalari asridir. Axborot texnologiyalari bugungi kunda hayotning turli jabhalariga, jumladan, ta'limga ham faol joriy etilmoqda. Hozirgi vaqtda o'quv jarayonida ko'plab axborot texnologiyalaridan foydalanilmoqda. O'quv jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish o'qituvchiga darsni o'tkazishda katta imkoniyatlar beradi, uni yanada qiziqarli, esda qolarli, ko'rgazmali qiladi, musiqa darslarida matn, tovush va video ma'lumotlardan yangi foydalanish imkonini beradi, o'qituvchining uslubiy imkoniyatlarini boyitadi. musiqa darsi, uning zamonaviy darajasini beradi. Musiqa darsida axborot texnologiyalaridan foydalanish bir qator muammolarni hal qiladi, birinchi navbatda, musiqaga va darsdagi o'quv-kognitiv faoliyatga qiziqishni oshiradi, o'quv materialini o'zlashtirishga yordam beradi, kognitiv faollikni faollashtiradi va talabalarning ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish.

Musiqa darsida axborot texnologiyalaridan foydalanishning eng qulay usuli bu multimedia o'rnatishdan foydalanishdir. Axborot texnologiyalarini joriy etish vositalaridan biri bu PowerPoint kompyuter dasturi bo'lib, undan musiqa o'qitishda juda samarali va ijodiy foydalanish mumkin. Ushbu dastur musiqa darslarini o'tkazishda axborot yordamini yaratishga imkon beruvchi taqdimotlarni yaratadi, shuningdek, ushbu dasturdan darsdan tashqari mashg'ulotlarda foydalanish mumkin; Taqdimot o'qituvchiga o'z hikoyasini tasvirlash imkonini beradi, o'qituvchining hikoyasini yanada hayajonli qiladi va eng muhimi, o'quvchilarning e'tiborini o'qituvchiga qaratadi, bu juda muhimdir. Taqdimotlar darsning turli bosqichlarida qo'llanilishi mumkin, o'rganilayotgan materialni vizual idrok etish talabalarga o'qituvchi tomonidan taqdim etilgan materialni yanada samarali idrok etish imkonini beradi. Slaydlarni yaratishda animatsiyadan foydalanish mumkin, bu materialni ketma-ket taqdim etish uchun juda qulaydir. Animatsiya yordamida siz o'quvchilarning diqqatini o'rganilayotgan materialdagi asosiy narsaga qaratishingiz mumkin. Musiqa darsida musiqa tinglash, vokal va xor faoliyati, bolalar cholg'u asboblarni chalish kabi o'quv va kognitiv faoliyatning turli turlarida multimediyadan foydalanishingiz mumkin. Shaxsiy kompyuterlar uzoq vaqtdan beri inson hayotida kundalik va umumiy vositaga aylangan bo'lib, Internetning keng qo'llanilishi bizga ta'lim jarayonida keng foydalanish imkoniyatini beradi.

Demak, musiqa o'qituvchisi zimmasiga o'quvchilarning musiqiy mahoratini o'rgatish, tarbiyalash va rivojlantirish bilan bog'liq ko'plab vazifalar yuklanadi. Bu kasb yuqori malaka va o'qituvchilik mahorati bilan bir qatorda yosh musiqachilarni yuksak natijalarga erishishga ruhlantirish va undash qobiliyatini ham talab qiladi.

Samarali va ijodiy faoliyat texnologiyasi musiqa va badiiy materialning mazmunini tanlashga sifat jihatidan yangi yondashuvni ta'minlaydi. Musiqiy asarlarni tanlash printsidagi asosiy yangilik "o'tmishdan hozirgi kunga, hozirgi kundan kelajakka" texnologik yondashuvdadir. Bunday yondashuv har qanday musiqiy hodisa

va asarni an'ana va zamonaviylik nuqtai nazaridan ko'rib chiqishga imkon beradi, samarali va ijodiy faoliyat esa kelajakda uning mavjudligini taqlid qilish imkonini beradi. Samarali va ijodiy faoliyatni o'rgatishning asosiy usullari musiqiy improvizatsiya usullari, turli xil san'at turlarini birlashtirish, musiqa asarini o'z ijrosini talqin qilishdir.

Vokal va musiqiy improvizatsiya usuliga alohida e'tibor samarali va ijodiy faoliyatning asosiy asosi sifatida qaratiladi. Bu usul badiiy-tasavvur va konstruktiv fikrlashning o'zaro ta'siriga asoslanadi. Musiqiy ijoddagi xayoliy va konstruktiv tamoyillar bir-biridan ajralmas va bir-birini boyitadi. Bunday holda, bola psixikasining eng muhim fazilatlaridan biri - badiiy ijodning asosiy tarkibiy qismi bo'lgan fantaziya ishtirok etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. СС Болта-Зода. Принципы и приложения музыкальной формы. Science and Education 5 (2), 432-438
2. СБ Саидий. Нестандартные психологические структуры и модуляция в педагогике. Science and Education 5 (2), 348-354
3. СС Болта-Зода. Обменное приёмы аккордов семейство субдоминанты и доминанты использование на фортепиано. Science and Education 5 (2), 439-444
4. СБ Саидий. Художественно-педагогическое общение как средство формирования музыкальной мотивации школьников. Science and Education 5 (2), 322-327
5. Саидий, Саид Болта-зода. Адаптивность детей к школе при посещении и непосещении дошкольного учреждения. Science and education 4 (5), 1105 - 1112
6. Ропиева, Дурдона Акмаль кизы, Саид Болтазода, Саидий. Технологии формирования и развития вокально-хорового навыка студентов через народные песни. Science and Education 4 (2), 1330-1336
7. СБ Саидий. Определения понятий диктанта в теории музыки. Science and Education 3 (12), 823-828
8. Саидий, Саид Болта-зода. Бекзод Турсун угли Алиев. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. Science and Education 3 (5), 1484-1492
9. Саидий, Саид Болта-зода. Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. Science and Education 3 (4), 1605-1611
10. Саидий, Саид Болта-зода. Алиев, Бекзод Турсун угли. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. Science and Education 3 (5), 1484-1492

11. Саидий, Саид Болта-зода. Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивная методика обучения жанрам, созданных на народные лады, учащимся музыкальных и художественных школ. *Science and Education scientific journal* 4 (ISSN 2181-0842), 1618
12. Саидий, Саид Болта-зода. Механизмы формирования культуры почитания человеческих ценностей у старшеклассников на основе фольклора в хоре. *Science and Education* 4 (2), 1386-1391
13. Саидий, Саид Болта-зода. Психологические характеристики музыкальных звуков. *Узбекистан* 2 (2), 76-82
14. Ибрагимов, Умид Собиржонович, Саид Болтазода, Саидий. Современные методы формирования техники исполнения студентов на занятиях. *Science and Education* 4 (2), 1234-1239
15. Ропиева, Дурдона Акмаль кизи, Саид Болтазода, Саидий. Технологии формирования и развития вокально-хорового навыка студентов через народные песни. *Science and Education* 4 (2), 1330-1336
16. Саидий, Саид Болта-Зода, Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза ... Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. *Science, and Education* 3 (4), 1605-1611
17. Саидий, Саид Болтазода. О некоторых простейших обобщениях приёмов и методов по музыке общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 196-203
18. Саидий, Саид Болта-Зода, Салимова, Бахринисо Бахромжон кизи. Вариационный подход к построению однородной музыки, размышление идеального подхода к её решению. *Science and Education* 3 (8), 138-144
19. Саидий, Саид Болта-Зода, Рустамов, Азизбек Рустам ўғли. Выработка отдельных музыкальных способностей: ритмического и тембрового слуха. *Science and Education* 3 (8), 151-155
20. Саидий, Саид Болтазода. Сложный принцип формообразования в изоритмическом сложений музыки. *Science and Education* 3 (11), 962-969
21. Саид Болта-Зода, Саидий. Основные направления возбуждения мелкой моторики по направлению музыки. *Science and Education* 3 (10), 582-590
22. Саидий, Саид Болта-Зода. Песни, обработка народных песен и развития мастерства учащихся. *Science and education.* 3 (4), 1200-1205
23. Саидий, Саид Болта – зода. Об эффектно влияние теории, в создании музыкального произведения. *Science and Education* 3 (12), 864 - 870
24. Саидий, Саид Болта-Зода, Ропиева, Дурдона Акмал кизи. Проблемы совершенствования управления музыкальной деятельностью дошкольного образовательного учреждения. *Science and Education* 3 (8), 183-188

25. Саид Болтазода, Саидий. Эффект образования музыки к системы общеобразовательной школы. *Science and Education* 3 (8), 224-230
26. Саид Болтазода, Саидий, Субхонов, Отабек Адилович. Основы управления музыкального диктанта по сольфеджио. *Science and Education* 3 (3), 825-830
27. Саидий, Саид Болта-Зода. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. *Science and Education* 3 (12), 871 -877
28. Саидий, Саид Болта-Зода. Повышение или понижение основных ступеней, знаки альтерации. *Science and Education* 3 (12), 878 - 884
29. Саидий, Саид Болта-Зода. Элементы абстрактной и абсолютной звучании музыкального звука. *Science and Education* 4 (1), 597-603
30. Саидий, Саид Болта-Зода. Теоретическое рассмотрение вероятности совпадения неаккордовых звуков в произведениях. *Science and Education* 4 (1), 556-562